

УДК [347.235:349.41]:339:162

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2025.37.05>

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА АРЕШТОВАНІ ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ, РЕАЛІЗОВАНІ ЧЕРЕЗ ЕЛЕКТРОННІ ТОРГИ

Недолуга Дмитро Сергійович,

orcid.org/0009-0004-6207-3931

аспірант

(Пенітенціарна академія України,

м. Чернігів, Україна)

Стаття присвячена аналізу правових, конституційних та процедурних проблем, що виникають при реалізації арештованих земельних ділянок сільськогосподарського призначення через електронні торги під час примусового виконання судових рішень. Автор досліджує суперечність між приватними правами власника на землю та публічним (суспільним) інтересом, який обґрунтовується необхідністю виконання судового рішення. порушується питання законності участі державного або приватного виконавця як сторони договору купівлі-продажу земельної ділянки за результатами електронного аукціону, з огляду на відсутність прямого законодавчого делегування таких повноважень.

Здійснюється комплексний аналіз положень Земельного кодексу України, Закону України «Про виконавче провадження», Закону України «Про нотаріат», Порядку вчинення нотаріальних дій та інших нормативно-правових актів, що регулюють відповідні правовідносини. Обґрунтовано, що правова невизначеність у питанні оформлення права власності за результатами земельних торгів призводить до різночитань у правозастосовній практиці нотаріусів, держаних та приватних виконавців, створює ризики порушення конституційного права на власність, закріпленого у статті 41 Конституції України.

Особливу увагу приділено проблематиці подвійного оформлення результатів торгів – через договір купівлі-продажу та окреме свідоцтво, що видається нотаріусом на підставі акту проведення земельних торгів (аукціону), – і відсутності узгодженої позиції в юридичній спільноті. Висвітлюється позиція професійних об'єднань (Нотаріальної палати України, Асоціації приватних виконавців України), звернення до Міністерства юстиції та аналізуються законодавчі ініціативи, які не набули чинності, попри потенціал вирішення зазначеної проблеми. У статті також пропонуються напрями вдосконалення законодавства для гармонізації загальних і спеціальних норм та забезпечення правової визначеності, що є основою правової держави.

Ключові слова: право власності, право на землю, земельна ділянка, земельні торги, земля сільськогосподарського призначення, нотаріальне оформлення, суспільний інтерес, примусове виконання, правова визначеність.

THEORETICAL AND PRACTICAL PROBLEMS OF REGISTERING OWNERSHIP OF SEIZED LAND PLOTS SOLD THROUGH ELECTRONIC AUCTIONS

Nedoluha Dmytro Serhiiiovych,
orcid.org/0009-0004-6207-3931
Postgraduate Student
(Penitentiary Academy of Ukraine,
Chernihiv, Ukraine)

The article is devoted to the study of analyses of the legal, constitutional and procedural issues arising from the sale of seized agricultural land plots through electronic auctions in the course of enforcement of court decisions. The author examines the contradiction between the private rights of the land owner and the public (social) interest justified by the need to enforce a court decision. The author raises the issue of the legality of participation of a public or private enforcement officer as a party to a land sale and purchase agreement based on the electronic auction results, given the absence of direct legislative delegation of such powers.

A complex analysis is made regarding the provisions of the Land Code of Ukraine, the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings", the Law of Ukraine "On Notaries", the Procedure for Notarial Acts and other normative-legal acts regulating the relevant legal relations. The author substantiates that legal uncertainty in the issue of registration of property rights based on the land auctions results leads to discrepancies in the law enforcement notaries' practice, public and private bailiffs, and creates risks of violation of the constitutional right to property given in Article 41 of the Constitution of Ukraine.

Particular attention is paid to the issue of double registration of auction results – through a sale and purchase agreement and a separate certificate issued by a notary on the basis of the land auction act, – and the lack of a coordinated position in the legal community. The author highlights the position of professional associations (the Notary Chamber of Ukraine, the Association of Private Enforcement Officers of Ukraine), appeals to the Ministry of Justice, and analyzes legislative initiatives that have not entered into force despite the potential to solve this issue. The article also suggests areas for the legislation improvement in order to harmonize general and special rules and ensure legal certainty, which is the basis of the rule of law.

Key words: property right, right to land, land plot, land auction, agricultural land, notarization, public interest, enforcement action, legal certainty.

Постановка проблеми. Право власності на землю, зокрема на ділянки сільсько-господарського призначення, є об'єктом як приватного інтересу, так і публічного регулювання. З моменту скасування мораторію на продаж землі у 2021 році розпочалась нова фаза функціонування ринку землі, що породила низку правозастосовних труднощів. Одним з найбільш проблемних аспектів є реалізація арештованих земельних ділянок через електронні торги, особливо коли це відбувається поза волею власника. Актуальність проблеми полягає у суперечності між необхідністю забезпечення публічного інтересу та гарантією недоторканності приватної власності, як це закріплено у Конституції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання відносин власності на землю загалом активно розглядаються в науковому дискурсі, проте більшість досліджень не охоплюють комплексного аналізу проблеми, пов'язаної із відсутністю правової визначеності в нормативному регулюванні оформлення результатів примусової реалізації земельних ділянок через електронний аукціон. Саме цій частині загальної проблеми присвячена дана стаття.

Мета статті. Метою статті є відображення виявлених під час практичної діяльності автора прогалин та колізій у чинному законодавстві, що регулює примусову реалізацію земельних ділянок, з'ясування правового статусу сторін договору купівлі-продажу за результатами земельних торгів та формування пропозицій щодо забезпечення правової визначеності в цьому питанні.

Виклад основного матеріалу. Право власності на будь-яке майно, зокрема на землю, не є чимось абстрактно безмежним чи абсолютним. Звичайно власник має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю земельною ділянкою, але це право слід реалізувати в рамках, визначених законодавством, і при цьому враховувати інтереси держави, суспільства та інших власників.

Зі зняттям мораторію на відчуження землі, зокрема сільськогосподарського призначення, з 2021 року з'явилась можливість проводити земельні торги ділянками через електронні аукціони «Прозорро.Продажі». Проте, слід зазначити, що вказані торги можуть проводитись не тільки за волею та бажанням власника землі, а й у інших випадках, визначених законодавством [1]. Так, наприклад, стаття 10 Закону України «Про виконавче провадження» передбачає право звернення стягнення на майно боржника, зокрема на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, у примусовому порядку під час виконання рішень.

Крім того стаття 135 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) визначила у законодавстві можливість проведення земельних торгів щодо ділянок, зокрема, сільськогосподарського призначення, державним виконавцем, приватним виконавцем під час виконання рішень, що підлягають примусовому виконанню в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження», та окреслила порядок їх проведення [2, 3].

Частина 2 вказаної статті передбачає, що за результатами проведення земельних торгів укладається договір купівлі-продажу земельної ділянки, зокрема, сільськогосподарського призначення, з переможцем земельних торгів, який запропонував найвищу ціну за таку ділянку, що підлягає продажу, при цьому зазначено, що приватний або державний виконавець являється організатором цих земельних торгів.

Водночас частина 4 згаданої статті встановлює, що звернення стягнення на земельні ділянки має здійснюватися державним виконавцем, приватним виконавцем під час виконання рішень, що підлягають примусовому виконанню в порядку, що встановлений Законом України «Про виконавче провадження» з урахуванням вимог ЗКУ.

Таким чином державний чи приватний виконавець під час примусового виконання рішення може стати організатором електронного аукціону (земельних торгів) з метою реалізації (продажу) земельної ділянки боржника, а отримання кошти будуть звернені на погашення заборгованості.

Звичайно, процедура проведення земельних торгів (аукціону) має значну низку особливостей проведення, що визначені статтями 135-139 ЗКУ, проте автор даної статті пропонує звернути увагу на положення абзацу 5 пункту 16 статті 137 ЗКУ, де наголошено, що: «Протокол про результати земельних торгів є підставою для укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки....Договір купівлі-продажу земельної ділянки укладається в паперовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню». Таким чином, на законодавчому рівні у нормах ЗКУ встановлено обов'язки як укладення договору в паперовій формі, так і його нотаріальне посвідчення. Проте законодавець детально не визначив сторони такого договору.

Виходячи із висновків, зроблених на підставі аналізу змісту статей 135-139 ЗКУ, можна висловити найбільш ймовірне припущення, враховуючи що мова йде про договір купівлі-продажу, що законодавець мав на увазі під стороною продавця саме організатора

такого аукціону – тобто конкретний підрозділ/відділ державної виконавчої служби або приватного виконавця, а зі сторони покупця – відповідно переможця аукціону, який запропонував найвищу ціну за купівлю такої ділянки. Проте фактично, слід визнати факт, що сторони договору в даній нормі не зазначені, і хто саме має бути продавцем і на підставі чого та в яких рамках визначені межі його повноважень – невідомо. Станом на сьогоднішній день в Україні відсутній такий законодавчий акт, який б наділяв державного чи приватного виконавця повноваженнями бути стороною договору у випадках поза волею власника, тим більше – виконавець не може мати статусу «продавця» у договорі купівлі-продажу, оскільки не має правового відношення до власності.

На думку автора даної статті, укладення договору купівлі-продажу по результатах аукціону щодо арештованих земельних ділянок, де стороною буде державний чи приватний виконавець, є неприпустимим порушенням конституційних прав власника, а такі дії не відповідають суспільним інтересам та положенням Основного Закону.

Слід підкреслити, що деякі положення статей 135-139 ЗКУ мають відсилочну структуру, й спрямовують на більш детальний аналіз положень Закону України «Про виконавче провадження», зокрема статті 61, проте, на превеликий жаль, норми цього закону, як і наведеної не надає відповіді на озвучене питання, яке вимушене залишитись відкритим.

Разом з цим, як вбачається зі змісту 72 глави 9 Закону України «Про нотаріат» нотаріус оформлює придбання арештованого нерухомого майна, зокрема, землі сільськогосподарського призначення, з прилюдних торгів (аукціонів), за місцезнаходженням такого майна, шляхом видачі набувачу (переможцю аукціону) відповідного свідоцтва на підставі документів, визначених Законом України "Про виконавче провадження"[4].

В свою чергу, аналізуючи Розділ II Глави 12. «Видача свідоцтв про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів)» Наказу Міністерства Юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», яким керується нотаріус при оформленні результатів таких торгів (аукціону), останній видає свідоцтво про придбання арештованого майна з прилюдних торгів (аукціонів) за місцезнаходженням такого майна, а підставою видачі такого свідоцтва є визначений законодавством порядок [5].

Таким чином законодавчий та нормативно-правовий акти, які найповніше та найбільше регулюють саме відносини щодо вчинення нотаріальних дій, завдяки яким реалізується оформлення права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, що були реалізовані на земельних торгах під час реалізації заходів примусового виконання рішень, наводять до цілком аргументованого та законного висновку: результати подібних торгів (аукціону) після їх відповідного оформлення породжують такий документ як свідоцтво про право власності.

Нажаль, Закон України «Про виконавче провадження», не наповнив дане дослідження відповідями на питанні врегулювання відносин, про які йде мова, проте слід звернути увагу на інші нормативно-правові акти, зокрема, Наказ Міністерства Юстиції України № 2831/5 від 29.09.2016 «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна»

Відтак, у розділі X. «Порядок розрахунків за придбане на електронному аукціоні майно та перехід права власності» вказаного нормативно-правового акту, наприклад, у пункті 8 конкретно зазначено, що Акт про проведений електронний аукціон є документом, що підтверджує виникнення права власності на придбане майно, у випадках, передбачених законодавством. У цьому випадку придбання нерухомого майна документом, що підтверджує виникнення права власності на придбане майно, є свідоцтво

про придбання нерухомого майна з електронного аукціону, яке видається нотаріусом на підставі акта про проведений електронний аукціон [6].

Також Закону України «Про іпотеку», а саме стаття 47 передбачає, що при реалізації предмету іпотеки, яка досить приближена за своєю правовою природою до поняття арештованого майна, нотаріус видає покупцеві свідоцтво про придбання майна з електронного аукціону [7].

Можна прийти до проміжного висновку даної статті, що тільки ЗКУ передбачає укладення договору купівлі-продажу майна за результатами електронних торгів (аукціону), зокрема земельної ділянки сільськогосподарського призначення, при цьому посилаючись на Закон України «Про виконавчу службу», який належним чином і в повній мірі не врегульовує це дискусійне питання. Разом з цим, інше законодавчі та нормативно-правові акти, що прямо чи опосередковано врегульовують відносини щодо оформлення права власності по результатах проведеного аукціону (електронних торгів) передбачають видачу свідоцтва про придбання чи право власності на таке майно. Таким чином, не існує правової визначеності, що породжує як теоретичні питання, так і значно ускладнює правозастосування в практичній діяльності.

Автор даної статті, будучи практикуючим юристом, який разом із своїми колегами (представниками переможців аукціонів), а також нотаріусами та приватними виконавцями/державною виконавчою службою, з якими мав можливість проводити співпрацю, неодноразово зіткнувся із проблемами як теоретичного, так і практичного характеру оформлення результатів торгів (аукціону) права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, що були реалізовані на земельних торгах під час реалізації заходів примусового виконання рішень.

На думку автора даної статті, практикуючих юристів, зокрема, нотаріусів та виконавців, у ставленні до піднятого у даній статті питання, можна розподілити на 4 основні групи:

1. До першої групи автор має бажання віднести більшість практикуючих юристів, незважаючи на статус, які б спробували ухилитись від будь-яких оформлень права власності чи придбання нерухомого майна, в т.ч. землі сільськогосподарського призначення, по результатам таких аукціонів. І це зважена позиція, оскільки немає єдиної практики правозастосування, особливо, коли ти маєш статус, наприклад нотаріуса.

2. До другої групи слід віднести тих виконавців, нотаріусів, практикуючих юристів, які б обрали шлях оформлення свідоцтва про придбання/право власності. Проте це думка автора, і ситуація у відношенні до цього питання в різних регіонах може різнитись.

3. Третя група – правники, які сліпо вірять та обґрунтовують своє рішення положеннями ЗКУ, а тому – укладають договір купівлі-продажу, який підлягає нотаріальному посвідченню.

4. Четверта група – це здебільшого нотаріуси, а також їх клієнти, які одразу виконати дві вимоги: бажають посвідчити договір купівлі-продажу земельної ділянки по результатам проведеного аукціону (земельних торгів) та отримати свідоцтво про придбання/право власності.

Окрім наведених спостережень та досвіду автора, слід звернути увагу на позицію приватних/державних виконавців та нотаріусів.

Відтак Нотаріальна палата України (далі – НПУ) та Асоціація приватних виконавців України (далі – АПВУ) на початку лютого 2022 року звернулись до Міністерства юстиції України з проханням надати роз'яснення та рекомендації нотаріусам і виконавцям щодо застосування положень законодавства, які регулюють питання оформлення результатів земельних торгів, на яких здійснюється продаж, зокрема земельних

ділянок сільськогосподарського призначення, державним/приватним виконавцем під час виконання рішень, що підлягають примусовому виконанню, а також провести спільну он-лайн зустріч з обговорення проблематики, що була ними викладена у зверненні. Зокрема, з поміж іншого, у зверненні були підняті наступні питання:

- чи є договір купівлі-продажу земельної ділянки за результатами земельних торгів одним з видів договорів, що укладаються за результатами земельних торгів;
- чи підлягає такий договір нотаріальному посвідченню, і які особливості, наприклад, в отриманні правостановлюючих документів, здійсненні перевірок, витребуванні документів по сплаті податків мають бути, тощо;
- на підставі договору купівлі-продажу чи на підставі свідоцтва необхідно проводити реєстрацію права власності;
- чи необхідно подавати нотаріусу разом з актом проведення електронних торгів договір купівлі-продажу для реєстрації права власності, та інші питання.

З поміж іншого, а також зазначеного у даній статті, у зверненні звертають увагу на статтю 27 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», де визначено, що державна реєстрація права власності, проводиться, серед іншого, на підставі укладеного в установленому законом порядку договору, предметом якого є нерухоме майно, речові права на яке підлягають державній реєстрації, чи його дублікату, на підставі виданого нотаріусом свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів) та свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися, чи їх дублікатів [8].

Однак 24 лютого 2022 року почалась повномасштабна війна, було введено воєнний стан та оголошено загальну мобілізацію, а Кабінету Міністрів України доручено невідкладно забезпечити, зокрема, вжиття в межах повноважень заходів, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану на території України. З цього моменту пріоритетними завданнями Міністерства юстиції України, як і інших органів державної влади, стало виконання доручень, пов'язаних із запровадженням та забезпеченням реалізації заходів правового режиму воєнного стану.

У зв'язку із пріоритетним порядком забезпечення виконання завдань, пов'язаних із запровадженням воєнного стану, Міністерство Юстиції України за вказаних обставин не мало можливості належним чином розглянути питання, визначені зверненням та провести зустріч з порушених у зверненні питань.

Також цікаву позицію висловила Ірина Драна, к.ю.н. – приватний нотаріус Кропивницького міського нотаріального округу, яка аналізуючи законодавство щодо оформлення права власності за результатами земельних торгів, ініційованих виконавцями відносно арештованого майна, що підлягає примусовому виконанню, констатує про наявність розбіжностей у положеннях законодавчих та нормативно-правових актів, які врегульовують пов'язані з цим процесом відносини, що призводить до існування різних думок та правових позицій, зокрема, у нотаріусів. Також звертає увагу, що і договір купівлі-продажу, який з огляду на частину 16 статті 137 ЗК України підлягає нотаріальному посвідченню, і свідоцтво про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), визначені самостійними підставами для державної реєстрації права власності на нерухоме майно. І. Драна прийшла до висновку, що недоречно посвідчувати договір купівлі-продажу земельних ділянок та окремо видавати свідоцтво про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), оскільки при посвідченні такого договору купівлі-продажу нотаріус одночасно здійснює державну реєстрацію переходу права власності на Покупця [9].

Разом з цим, слід вказати, що наприкінці 2022 року у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо

вдосконалення санкційної політики та підвищення ефективності управління державним, комунальним майном та арештованими активами» (реєстр. № 8311 від 27 грудня 2022 року), внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України Мовчаном О. В., Арахамієм Д. Г. та іншими. З огляду та аналізу даного законопроекту, автор даної статті відмічає, що у вказаному законопроекті були затронуті важливі моменти врегулювання піднятих у даній статті питань, проте належним чином не вирішували їх, а сам законопроект так і залишився поза увагою законодавця [10].

Достойними уваги, вважаю, є пропозиції та поправки до проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо цифровізації виконавчого провадження № 9363 народних депутатів Божика В.І. та Стефанчука Р.О. (№ №161 та №270, зокрема, до статті 61 ЗУ «Про виконавче провадження»), які пропонували наголосити, що виконавець не є стороною договору, тобто продавцем, має статус організатора, а також наділений повноваженнями від імені держави підписувати договір купівлі-продажу арештованої землі, що була реалізована на земельних торгах під час реалізації заходів примусового виконання рішень. Проте ці пропозиції були відхилено, а сам законопроект було передано на повторне читання 14 травня 2025 року. Але навіть прийняття такого законопроекту не вирішило б всі дискусійні питання [11].

Здавалось би, з прийняттям Закон України «Про правотворчу діяльність», який за відомостями із сайту Верховної Ради України й досі не введено в дію, з поміж щонайменше 5 інших законопроектів (відомих автору), що так і залишились поза увагою законодавця, які були націлені на врегулювання законотворчої діяльності, подолання колізій, протиріч, невідповідності між нормами, що регулюють одні й ті самі чи пов'язані суспільні відносини, а також врегульовують питання ієрархії законодавчих та нормативно-правових актів, зокрема, з принципів їх загального та спеціального застосування, наведене питання могло б бути вирішене.

Як вбачається зі змісту статті 66 вказаного законодавчого акту, то можна прийти до висновку, що у разі виявлення колізії між нормативно-правовими актами різної юридичної сили пріоритет у застосуванні мають норми, що містяться у нормативно-правовому акті вищої юридичної сили [12].

Проте, навіть цей закон, не дає відповіді на питання щодо вірного оформлення результатів торгів арештованої землі шляхом визначення пріоритету на тому чи іншому правовому акті. Таким чином, існують різні думки, різні самостійні норми законодавчих та нормативно-правових актів, які врегульовують підняте у даній статті питання по-різному, при тому, що перелічені акти мають різну юридичну силу та спеціалізацію.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що правове регулювання оформлення права власності на арештовані земельні ділянки, реалізовані через електронні торги, є фрагментарним, суперечливим і таким, що не забезпечує належного рівня правової визначеності. Колізії між нормами Земельного кодексу України, Закону України «Про виконавче провадження», Закону України «Про нотаріат», а також підзаконними нормативно-правовими актами створюють перешкоди як для нотаріального оформлення результатів земельних торгів, так і для подальшої державної реєстрації права власності.

Особливо проблемною є відсутність чіткого законодавчого визначення сторін договору купівлі-продажу земельної ділянки, укладеного за результатами торгів, організованих у межах виконавчого провадження. Залишається невизначеним статус виконавця – чи може він виступати продавцем, враховуючи відсутність у нього речових прав на майно, що реалізується. Це породжує ризики порушення конституційних прав власника на землю, особливо у випадках примусової реалізації без його згоди.

Аналіз нотаріальної практики та підходів правозастосування засвідчив відсутність єдиного підходу до оформлення результатів таких торгів: частина практиків надає перевагу укладенню договору купівлі-продажу, інші – видачі свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів. Окремі випадки поєднують обидві форми, що ще більше ускладнює правозастосування та створює підґрунтя для правової невизначеності.

Наявність різночитань у нормативній базі, відсутність єдиної позиції державних органів та відсутність належного врегулювання на рівні спеціального законодавства зумовлює необхідність комплексного вдосконалення правового механізму реалізації та оформлення права власності на земельні ділянки, що були реалізовані через електронні торги у межах примусового виконання судових рішень. Це дозволить не лише забезпечити баланс приватного і публічного інтересу, а й гарантувати дотримання конституційних прав власників та ефективність інституту виконавчого провадження.

Список використаних джерел:

1. Електронний аукціон «Прозорро.Продажі», розділ «Продаж та оренда землі» URL: <https://prozorro.sale/orenda-ta-prodazh-zemli/> (дата звернення: 30.05.2025).
2. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
3. Закон України «Про виконавче провадження». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
4. Закон України «Про нотаріат». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
5. Наказ Міністерства Юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
6. Наказ Міністерства Юстиції України № 2831/5 від 29.09.2016 «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
7. Закон України «Про іпотеку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 30.05.2025).
8. Текст звернення НПУ та АПВУ до Міністерства юстиції України з проханням надати роз'яснення та рекомендації нотаріусам і виконавцям щодо застосування положень законодавства, які регулюють питання оформлення результатів земельних торгів. URL: <https://npu.ua/news/npu-apvu-mu/> (дата звернення: 30.05.2025 р.)
9. Ірина Драна. Набуття прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення шляхом участі в земельних торгах. URL: <https://apvu.com.ua/tpost/7yi76a03k1-rina-drana-nabuttya-prav-na-zemeln-dlyan> (дата звернення: 30.05.2025).
10. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення санкційної політики та підвищення ефективності управління державним, комунальним майном та арештованими активами» № 8311 від 27.12.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41074> (дата звернення: 30.05.2025).
11. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо цифровізації виконавчого провадження» №9363 від 07.06.2023 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/42073> (дата звернення: 30.05.2025).
12. Закон України «Про правотворчу діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 30.05.2025).

Дата надходження статті до редакції: 30.06.2025

Дата затвердження статті до друку: 19.07.2025

Дата публікації статті: 03.10.2025